

Kvalitetsvurdering af

Helsingør Kommunes Museer

Indholdsfortegnelse

INTRODUKTION TIL KULTURARVSSTYRELSENS KVALITETSVURDERING	3
HELSINGØR KOMMUNES MUSEER.....	5
Nøgletal for museet.....	5
KULTURARVSSTYRELSENS SAMLEDE VURDERING.....	7
KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDER	7
Arbejdsgrundlag og organisering	7
Forskning.....	9
Formidling.....	10
Indsamling, registrering og bevaring	13
Den faste kulturarv.....	15
Museets ledelse	16
Kvalitetsvurderingsforløbet på Helsingør Kommunes Museer.....	17
 BILAG 1: FORSKNINGSEVALUERING	

INTRODUKTION TIL KULTURARVSSTYRELSENS KVALITETSVURDERING

Kvalitetsvurderinger er en del af Kulturarvsstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Kulturarvsstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen.

Gennem de sidste ti år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer sig om udredningen om bevaring af kulturarven fra 2003 (bevaringsplanen), udredning om museernes formidling fra 2006 (formidlingsplanen), forskningsstrategien for Kulturministeriets område fra 2008, Digitalisering af kulturarven fra 2008, Kulturministeriets digitaliseringsstrategi fra 2009, den internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed fra 2010, den nationale undersøgelse af museernes brugere i 2010 og endelig Kulturministeriets anbefalinger for god ledelse af selvejende kulturinstitutioner fra 2011.

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Kulturarvsstyrelsens hjemmeside:

www.kulturarv.dk/museer/museumsdrift/kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurderingen indeholder Kulturarvsstyrelsens anbefalinger til museet samt en beskrivelse af de forhold, der danner baggrund for anbefalingerne. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Kulturarvsstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer, består af to dele: For det første museernes indberetninger til Kulturarvsstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, regnskab, årsberetning og arbejdsplan samt museets indberetning til Kulturarvsstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". Desuden indgår kvalitetsvurderingsmødet på museet med deltagelse fra museets bestyrelse og kommunale hovedtilskudsydere.

Museets forskning vurderes på baggrund af en faglig evaluering foretaget af det relevante faglige råd under Kulturarvsstyrelsen.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Kulturarvsstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed ud fra fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Kulturarvsstyrelsens vurdering og anbefalinger samles i en rapport, der bilagt forskningsevalueringen sendes til museet og til museets kommunale hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Kulturarvsstyrelsens anbefalinger. Kulturarvsstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Museet skal 12 måneder efter godkendelse af opfølgningsplanen dokumentere opfølgningen. Kvalitetsvurderingen vil blive afsluttet på et møde med Kulturarvsstyrelsen.

HELINGØR KOMMUNES MUSEER

Helsingør Kommunes Museer er et statsanerkendt kulturhistorisk museum. Museet er en kommunalt ejet institution, som har eksisteret siden 1911 med skiftende navne og organiseringer.

Museets geografiske ansvarsområde er ifølge vedtægterne Helsingør kommune.

Ansvarsområdet omfatter emner inden for nyere tids kulturhistorie, der overordnet kan inddeles i Helsingørs historie, livet i landområderne, kystkultur og bygningshistorie. Museets arbejde med fiskeri på kyststrækningen syd for Helsingør strækker sig til Sletten et stykke inde i Fredensborg Kommune.

Museet *Holbo Herreds Kulturhistoriske Centre* i Gribskov Kommune har siden 2006 haft ansvaret for arkæologien i Helsingør Kommune.

Helsingør Kommunes Museer består af en række decentralt organiserede afdelinger med hver sit emnemæssige fokus, der tilsammen dækker ansvarsområdet. *Bymuseet* i Karmeliterhuset i Helsingør er koncentreret om byens købstadsliv og bygningskultur siden 1500-tallet og er samtidig hjemsted for museets administration. *Skibsklarerergården Sundtoldsmuseet* tæt ved Helsingør havn har fokus på "sundtoldstiden" fra 1427 til 1857. *Værftsmuseet* i de gamle værftsbygninger på havnen varetager den 100-årige periode, hvor værftet var i drift frem til 1980'erne. *Flynderupgårdsmuseet* mellem Snekkersten og Espergærde fungerer som lokalmuseum for området uden for den gamle købstad. Afdelingen rummer museets samlede registrerings- og dokumentationsafdeling samt hovedmagasin.

Helsingør Kommunes Museer rummer også Helsingør Byhistoriske Arkiv, beliggende i Skibsklarerergården med læsesal, samt et egnshistorisk arkiv på Flynderupgård. Arkiverne er en integreret del af museets organisation, men arkivalierne er ikke en del af museets samling og dermed ikke omfattet af museumslovens bestemmelser.

Museets organisation består desuden af to afdelinger, der for tiden er lukkede for besøgende: *Marienlyst Slot* i udkanten af Helsingør med en samling af sølvtoj og malerier og *Museet Tikøb Frysehus* i Tikøb, der fungerer som et monument for andelstiden. Slottet gennemgår en omfattende renovation i forbindelse med skimmelsvamp, og Frysehuset er midlertidigt lukket pga. en fugtskade.

Helsingør Kommune er museets hovedtilskudsyder.

Nøgletal for museet

I 2009 havde museet besøg af 21.157 brugere på museets afdelinger, mens 900 brugere deltog i museets arrangementer på andre adresser.

Det samlede kommunale driftstilskud til museet var i 2009 på 6.5 mio. kr. Det samlede statslige driftstilskud var i 2009 på 1.3 mio. kr. Museets samlede omsætning udgjorde cirka 9.4 mio. kr. i 2009.

Museet har opgivet antallet af genstande i samlingen i 2009 til cirka 44.000.

I 2009 havde museet 15 fastansatte årsværk, heraf var de fem videnskabelige medarbejdere, og tre var ansat i fleksjob eller lignende. Museet anslår, at 15 årsværk derudover blev udført af medarbejdere i tidsbegrænset ansættelse og tre årsværk udført af frivillige.

Som følge af kommunale besparelser reduceres antallet af fastansatte medarbejdere med tre i løbet af 2011, da tre fratrådte medarbejders stillinger ikke genbesættes.

Museet har to støtteforeninger, Helsingør Museumsforening Historisk Forening for Espergærde og Omegn med i alt 1600 medlemmer.

KULTURARVSSTYRELSENS SAMLEDE VURDERING

Det er Kulturarvsstyrelsens samlede vurdering, at Helsingør Kommunes Museers opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Kulturarvsstyrelsen har dog identificeret en række udfordringer, som knytter sig til museets forskning og formidling samt museets organisering og arbejdsgrundlag.

Disse forhold er nærmere belyst i det følgende.

KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDER

Museets organisering og arbejdsgrundlag

Museet er organiseret omkring de to hovedafdelinger Helsingør Bymuseum og Flynderupgårdmuseet, hvor flest funktioner og medarbejdere er samlet. Hertil kommer de mindre afdelinger *Skibsklarerergården Sundtoldsmuseet, Værftsmuseet* og (indtil for nylig) *Marienlyst Slot*, som også har fast bemanning af faglige medarbejdere. Opgaverne med registrering og bevaring er samlet på Flynderupgård, og flere afdelingers arkivfunktioner er for nylig blevet samlet, men ellers er de faglige medarbejdere med museale kerneopgaver til daglig spredt ud på de forskellige afdelinger.

Museet vurderer, at den bevidst decentrale organisering med mange forskellige afdelinger på den ene side er en styrke, der fremhæver hver afdelings særpræg og samlet supplerer hinanden. På den anden side har konstruktionen vist sig ikke at være bæredygtig i forhold til at holde så mange afdelinger bemanded og løfte formidlingsopgaven.

Marienlyst Slot har aktuelt en uafklaret status i museets organisation. Slottet har i flere år været lukket i forbindelse med en omfattende renovering, da bygningen er ramt af svamp. Renoveringen er endnu ikke fuldt finansieret, og det er usikkert, om Helsingør Kommune fremover vil være ejer af slottet, og hvorvidt det vil blive åbnet for besøgende igen.

I tilknytning til Flynderupgårdmuseet driver Helsingør Kommune *Frilandskulturcentret* med historisk landbrug og spisehus. Frilandskulturcentret har sin egen kommunale rammebevilling, men fungerer i praksis som en del af Flynderupgårdmuseet, idet centret optræder i museets arbejdsplaner, er præsenteret på museets hjemmeside og den daglige ledelse varetages af den museumsfaglige afdelingsleder på Flynderupgårdmuseet.

Arbejdsgrundlag og organisering

Museet arbejder i forlængelse af sit ansvarsområde efter en overordnet perspektivplan, som siden 2008 har udstukket sigtelinjer for museet virke og profil. Visionerne for museets udvikling er bundet op på fire forskellige satsningsområder: ”Museet uden vægge” handler om dels at lade formidlingen foregå ”på stedet” i nye afdelinger, som eksempelvis Sundtoldsmuseet, dels relevante steder i kulturlandskabet. Dette satsningsområde finder sted i samarbejde med de øvrige nordsjællandske museer. ”Det åbne museum” sigter mod at imødekomme informationsteknologiens udvikling og være døgnåben på diverse digitale platforme. ”Det anvendte museum” fokuserer på i stigende grad at lade museets vidensressourcer indgå i den kommunale forvaltnings opgaver. ”Det frivillige museum” sigter mod at udvikle inddragelsen af frivilligt arbejde og sikre den lokale opbakning.

Museet har taget skridt til at forfølge visionerne, men museets aktuelle profil afspejler imidlertid i højere grad museets organisering, som består af uafhængige afdelinger med hver sin særlige profil og del af ansvarsområdet.

Museet har for nylig indgået en samarbejdsaftale med de statsanerkendte, kulturhistoriske museer Holbo Herreds Kulturhistoriske Centre, Folkemuseet (i Hillerød) og Hørsholm Egnsmuseum. Aftalen angår arbejdsdeling af enkelte udvalgte emneområder, men med visioner for et tættere fremtidigt samarbejde med fælles projekter. I fem nordsjællandske kommuner er der, med inddragelse af museerne, indledt løbende drøftelser om mulighederne for endnu tættere samarbejde eller fusioner mellem kommunernes statsanerkendte museer.

Helsingør Kommune oplyser, at det bliver en primær opgave for museets nye leder fra juni 2011 at fokusere på ny organisering mhp. effektivisering og styrket faglighed, herunder overveje om museet kan indgå i en ny struktur eller i nye samarbejder med andre museer i Nordsjælland. Dette bliver også et fokusområde for Helsingør Kommunes Kulturudvalg i 2012.

Det er tilfredsstillende:

- at museet i den nærmeste fremtid vil fokusere på at udvikle museets organisationsform og samarbejdsrelationer på tværs af kommunegrænser m.h.p. effektivisering og styrket faglighed
- at museet har indgået samarbejdsaftaler med de øvrige nordsjællandske museer og har ambitioner om at udvide samarbejdet yderligere.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at en væsentlig del af museets visioner om ”museet uden vægge”, med formidling i en række offentlige rum, og ”det åbne museum”, med udnyttelse af digitale platforme, ikke er realiseret.
- at Frilandskulturcentret i praksis fungerer som en af museets afdelinger uden formelt at være en del af museets organisation

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen

- at museet i forbindelse med udvikling af en ny organisationsmodel overvejer en skærpet profil for museets samlede virksomhed
- at museet i forbindelse med udvikling af en ny organisering og skærpet profil tager stilling til de enkelte afdelingers/bygningers anvendelse og betydning for museets samlede opgavevaretagelse og profil
- at museet i forbindelse med overvejelserne om en ny organisationsform og profil opdaterer vedtægterne og udfolder beskrivelsen af ansvarsområdet, uafhængigt af de enkelte bygninger og afdelinger, så både museets særkende og profil samt afgrænsning i emne, tid og geografi fremgår klart for omverdenen.
- at Helsingør Kommunes Museer drives som en organisatorisk enhed, der er administrativt og økonomisk adskilt fra andre institutioner, så museets arbejde med det vedtægtsbestemte ansvarsområde foregår inden for museets organisatoriske rammer.
- at museet fortsat udvikler samarbejdet med de øvrige nordsjællandske museer og afsøger mulighederne for at indgå tættere samarbejder eller fusion med de øvrige museer.

Forskning

Forskning er en af de statsanerkendte museers kerneopgaver. På baggrund af den viden museet skaber gennem sin forskning, er museet i stand til at levere interessant formidling og formulere målrettede indsamlingsplaner. Dermed er forskningen også forudsætning for, at museet gennem aktiv indsamling kan sikre sig, at det kun er de relevante genstande, der indgår i museets samling

Helsingør Kommunes Museer har i forbindelse med kvalitetsvurderingen indsendt fire publikationer fra de seneste fire år til bedømmelse af Kulturarvsstyrelsens faglige råd. Publikationerne består af en artikel i en antologi, en rapport fra en bygningsarkæologisk undersøgelse, en artikel i en årbog og et manuskript til snarlig udgivelse.

Bygningsrapporten og artiklen i antologien er af formelle årsager ikke vurderet nærmere (jf. bilag om forskningsevaluering). Evalueringen slår dog fast, at artiklen kan karakteriseres som forskning, og der er solid faglig viden bag rapporten.

De to publikationer som er vurderet nærmere, artikel i årbog og manuskript til snarlig udgivelse, bærer præg af en grundig forskningsindsats.

Evalueringen af museets forskning afspejler samlet set en enmæssig smal og i omfang lille produktion. I forhold til museets ansvarsområde forekommer forskningsindsatsen ubalanceret, da der overvejende er vægt på den ældre del af perioden, og centrale emner, som museet beskæftiger sig med, er ikke repræsenteret. Eksempelvis er den nyere industrihistorie omkring byens skibsværft fraværende i museets seneste forskning.

Evalueringen af museets forskning peger på et generelt fravær af publikationer rettet mod et forskningspublikum og dermed den faglige verden, som både sikrer fortsat teoretisk-metodisk niveau og en tematisk kontekst for forskningspublikationerne.

Museet har ikke en nedskrevet forskningsstrategi.

Museet indgår i faglige puljesamarbejder med andre museer og et internationalt forskningsnetværk omkring Øresundstolden, Sonttolregisters-online. Museet indgår dog i begrænset omfang i samarbejdsrelationer og netværk med andre vidensinstitutioner i forbindelse med sin forskning.

Det er tilfredsstillende

- at museet publicerer forskning, som lever op til Kulturministeriets almene forskningsbegreb og afspejler en grundig forskningsindsats.

Det er ikke tilfredsstillende

- at museet ikke har en nedskrevet forskningsstrategi for det samlede ansvarsområde
- at museets forskning er lille i omfang og enmæssig så smal, at centrale emner i museets ansvarsområde ikke er afspejlet i museets forskning.
- at museet kun i begrænset omfang indgår i samarbejdsrelationer og netværk med andre vidensinstitutioner i forbindelse med sin forskning.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen

- at museet udformer en strategi for forskningen, som prioriterer flere ressourcer og sikrer, at museet i sin forskning de kommende år dækker alle de væsentlige emner inden for ansvarsområdet.
- at museet, som et led i fremover at løfte forskningen, søger at publicere i nationale og internationale tidsskrifter med fagfællebedømmelse.

Formidling

Helsingør Kommunes Museer tilgængeliggør og formidler primært museets samlinger og viden for offentligheden med udgangspunkt i de fire forskellige afdelinger af museet, som er åbne for brugerne.

Bymuseet rummer udstillinger om købstadshistorien og borgerskabet med udgangspunkt i bygningens egen historie som bl.a. sygehus og renæssancegård. Museet rummer en bymodel og udstillingsafsnit med apotek, besættelsen og byens arkæologi. Desuden er der en genstandsrig udstilling om byggeri gennem 800 år.

Formidlingen i *Sundtoldsmuseet Skibsklarerergården* består af guidede rundvisninger i den velbevarede købmands- og skibsklarerergård med butik, skipperstue, kontor og bolig. *Værftsmuseet* har en udstilling om arbejderne og deres fag suppleret med et genskabt direktionslokale.

Flynderupgårdsmuseet har en stor udstilling om fiskere og fiskeri på Øresund, en udstilling om områdets kulturlandskab, en nordsjællandsk bondestue og en gammel købmandsbutik. Der er desuden skiftende særudstillinger. Haven omkring gården, genskabt i 1920ernes stil, er åben for de besøgende. Museet og kommunen har ønske om at gøre Flynderupgårdsmuseet og Frilandskulturcentret til en indgang til den kommende nationalpark Kongernes Nordsjælland.

Museets udstillinger indeholder beskeden tekstning og enkelte lydige og visuelle digitale indslag. Generelt betraget har museets brugere ikke mange muligheder for supplerende formidling og brugerinddragende faciliteter i udstillingerne. For den udenforstående er det desuden vanskeligt at få overblik over hele museets formidling, som er fordelt på de forskellige afdelinger, hvor der heller ikke arbejdes med at forbinde afdelingernes tilbud. Museets enkelte afdelinger fremstår i praksis for brugerne som selvstændige museer, hvor der for så vidt angår formidling ikke er synergi imellem afdelingerne.

Museet Tikøb Frysehus og *Marienlyst Slot* er for tiden ikke åbne for publikum pga. skader på bygningerne. Frysehuset rummer en montre og den kølemekanik, som indtil 1950erne blev anvendt i huset. Museet fungerer som et monument for andelstiden. Marienlyst Slot rummer en samling af malerier, som er udført af kunstnere, der har besøgt omegnen af Helsingør, samt en mindre samling af ”Helsingørsølv”.

Museet tilbyder byvandring og har i 2009 gennemført 35 arrangementer uden for museets bygninger.

Museet har i 2009 modtaget 20 skoleklasser fra grundskolen og 10 fra ungdomsuddannelser. Museet tilbyder ikke undervisningsmaterialer, som er specifikt tilpasset uddannelsesinstitutionernes undervisningspraksis. Museet har ikke et systematisk samarbejde med kommunens uddannelsesinstitutioner om at bringe museets vidensressourcer i anvendelse i undervisningen.

Museets digitale formidling på internettet (www.museerne.helsingor.dk) er overvejende en præsentation af de fysiske museumsafdelinger, hvor afdelingerne optræder sidestillede, men ikke tydeligt fremstår som en samlet institution. For enkelte afdelinger, Værftsmuseet og Marienlyst, henvises der til eksterne, selvstændige hjemmesider, ligesom enkelte af museets dokumenter ligger på en privat internet-adresse. På museets sider findes enkelte tematiske artikler og beskrivelser af udvalgte bygninger.

Museet har sammen med Helsingør Bibliotek desuden udviklet det wikipedia-inspirerede onlineleksikon *Helsingør Leksikon*, hvor almindelige brugere, lokalhistorikere og museumsfolk på lige fod kan bidrage med artikler om Helsingørsmrådets historie.

Museet har samarbejde med andre lokale kulturinstitutioner om formidling og indgår i Helsingør Kommunes Børnekulturnetværk, hvor kommunens skoler også er repræsenteret. Museet er aktiv i Landbrugspuljen, Dragtpuljen, Industripuljen og er medlem af Fiskeripuljen og Boligpuljen. Museet deltager også i museumsnetværket MUSUND, der omfatter museer på begge sider af Øresund.

Museet har en vision om at lægge vægt på formidling i de autentiske sammenhænge og vil fremover i højere grad lade formidlingen foregå udenfor museet i de offentlige rum, hvor brugerne befinder sig.

Museets brugere

Den nationale brugerundersøgelse for 2010 dækker kun én af museets afdelinger, Flynderupgårdmuseet. De øvrige afdelinger har færre end 7000 årlige besøgende, hvorfor de ikke indgår i undersøgelsen. Brugerundersøgelsen giver en positiv vurdering, der ligger over gennemsnittet på andre kulturhistoriske museer.

Brugerundersøgelsen viser også nogle andre markante forhold: 96 % af Flynderupgårdmuseets brugere er danskere, hvoraf et markant stort antal kommer fra Helsingør Kommune, og mange af brugerne har besøgt museet før. Der tyder med andre ord på stor lokal opbakning. Flynderupgårdmuseet har samtidig også markant flere ældre brugere over 65 år og langt færre af de 14 til 49-årige end gennemsnittet af landets museer. Det fremgår dog ikke af brugerundersøgelsen, om brugernes vurdering afspejler besøg på Flynderupgårdmuseet, Frilandskulturcentret eller begge afdelinger. Museet anvender desuden ikke resultaterne af den nationale brugerundersøgelse som et led i udviklingen af sin formidlingsopgave.

Det er tilfredsstillende

- at museet arbejder for i højere grad at lade formidlingen foregå udenfor museet i de autentiske sammenhænge og offentlige rum, hvor brugerne befinder sig.

Det er ikke helt tilfredsstillende

- at museet tilbyder få muligheder for supplerende formidling og brugerinddragende faciliteter i udstillingerne
- at museets kommunikation og digitale formidling på internettet ikke i særlig høj grad udnytter de digitale mediers muligheder for at supplere museets øvrige formidling.
- at Flynderupgårdmuseet ikke i højere grad tiltrækker brugere i yngre alderskategorier.

Det er ikke tilfredsstillende

- at museet ikke har en strategi for formidling af det samlede ansvarsområde, der sikrer sammenhæng og synergi mellem de enkelte afdelingers aktiviteter
- at hovedparten af museets udstillinger har så få besøgende, at der ikke er grundlag for at deltage i den nationale brugerundersøgelse, som kan bidrage til systematisk viden om brugernes oplevelse af museets formidling
- at museet ikke har tilbud, som er specifikt tilpasset uddannelsesinstitutionernes undervisningspraksis og heller ikke systematisk samarbejder med kommunens uddannelsesinstitutioner.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen

- at museet udarbejder en formidlingsstrategi, som sikrer sammenhæng og synergi mellem museets afdelinger og bidrager til en løbende udvikling af museets formidlingsformer, herunder øget videndeling med relevante aktører nationalt og internationalt.
- at museets formidlingsstrategi har afsæt i viden om brugerne og sikrer en differentieret formidling i forhold til såvel forskellige brugergrupper, formidlingsformer, aktiviteter og platforme.
- at museet etablerer samarbejde med kommunens uddannelsesinstitutioner og begynder at udvikle tilbud til lærere og elever, som er tilpasset uddannelsesinstitutionernes undervisningspraksis.
- at museet udvikler sin digitale formidling og tilstedeværelse på nettet, så den i højere grad udnytter mediets muligheder og bliver et vægtigt supplement til museets øvrige formidling og kommunikation med omverdenen.

Indsamling, registrering og bevaring

Museet indsamler genstande og anden dokumentation i overensstemmelse med ansvarsrådets emner, tidsafgrænsninger og geografiske udstrækning. Museet har ikke en nedskrevet indsamlingspolitik. I 2009 optog museet 208 nye genstande i samlingen. Genstandene bliver registreret og ledsaget af en museumsfaglig begrundelse for accessionen.

Registrering

Museet har en samling på ca. 44.000 genstande, hvoraf ca. 99 % er fuldt registreret i det fællesmuseale registreringssystem Regin. Museet har dog kun publiceret ca. 7.000 genstande på internetportalen Museernes Samlinger, hvorfor museumslovens krav om indberetning til centralregistre endnu ikke er opfyldt. Kulturarvsstyrelsen har accepteret udgangen af 2011 som frist for museet til at indhente indberetningsefterslæbet.

Museet har udviklet sit eget registreringssystem til registrering af arkivalier. Systemet er ikke kompatibelt med Arkibas, som er det mest udbredte system i den danske arkivverden.

Bevaring

Museets samlinger opbevares i de forskellige afdelingers udstillinger og i museets magasiner. Hovedmagasinet består af en 630 kvm² stor bygning fra 1991 på Flynderupgård samt et tilhørende uisolereet grovmagasin. Derudover har museet 500 kvm² magasinlokaler i ældre og delvist uopvarmede bygninger på Hellebæk Avlsgård. Dette lejemål udløber i 2012. Museet satser herefter på at huse hele samlingen på Flynderupgård og har anmodet kommunen om at opføre en bygning til formålet. Kommunen har afsat midler til at undersøge denne mulighed.

Fælleskonserveringen i Helsingør har i 2011 på museets anmodning vurderet klima- og opbevaringsforholdene for samlingen. Fælleskonserveringen anbefaler museet at overveje en række mindre forslag til forbedring af klimaforholdene i udstillingerne mhp. at beskytte udsatte genstande. Det er vurderingen, at museets magasin på Flynderupgård er velegnet til dets brug, men det er ikke egnet til også at rumme den mængde genstande, som aktuelt er opbevaret på Hellebæk Avlsgård indtil 2012.

Museet oplyser, at man agter at iværksætte en systematisk gennemgang af samlingens ældre dele som led i afvikling af magasinet på Hellebæk Avlsgård. Samlingsgennemgangen skal kortlægge, om det er relevant at bevare alle genstandene, eller om der kan udskilles genstande som mangler den fornødne proveniens eller mangler tilstrækkelig relevans for museets ansvarsområde. Museet har planlagt at udføre samlingsgennemgangen inden for den aktuelle fireårige arbejdsplan for 2011-2014. Arbejdet vil ske i koordination med andre statsanerkendte museer.

Det er tilfredsstillende

- at 99 % af museets samling er fuldt registreret
- at museet vil iværksætte en gennemgang af samlingens ældre genstande m.h.p. at vurdere genstandenes relevans i samlingen. Museet kan søge tilskud til en samlingsgennemgang fra Kulturarvsstyrelsens bevaringspulje.
- at museets hovedmagasin er velfungerende og velegnet til bevaring af museets samling.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har en nedskrevet indsamlingspolitik, som tager udgangspunkt i museets forskning
- at kun 20 % af museets registreringer er publiceret i Museernes Samlinger og dermed indberettet til centralregisteret
- at der ikke foreligger en løsning på det foranstående magasin-problem i forbindelse med, at lejemålet ved Hellebæk Avlsgård udløber.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- at museet udarbejder en indsamlingspolitik, som tager udgangspunkt i museets forskning og kan lægges til grund for en aktiv, restriktiv og faglig reflekteret indsamlingspraksis.
- at museet publicerer de indberettede registreringer i databasen Museernes Samlinger
- at museet i den allernærmeste fremtid prioriterer at løse det foranstående magasinproblem i forbindelse med, at lejemålet ved Hellebæk Avlsgård udløber ultimo 2011
- at museet afsøger mulighederne for på længere sigt at indgå i magasin-fællesskaber med andre museer på Sjælland.

Den faste kulturarv

De statsanerkendte museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne arbejde for, at væsentlig kulturarv i kulturlandskabet sikres, bevares og inddrages i udviklingen af lokalområdet.

Museet bidrager til dette arbejde ved at udpege, undersøge, dokumentere og sikre bevaringsværdier i Helsingør Kommune. Museet modtager fra kommunen løbende oplysninger om lokalplaner, bygge- og anlægsarbejder og holder jævnlige møder med kommunen. Museet oplyser at have behandlet 15 bygge- eller anlægssager og bidraget til fem lokalplaner i 2009. Museet har et godt samarbejde med kommunens relevante forvaltninger.

Museets involvering i kommunens fysiske planlægning er blandt andet udmøntet i, at museet har kortlagt værdierne i forbindelse med en bevarende lokalplan for Snekkersten fiskerleje og bidraget til at sikre tidligere trafikkorridorer som væsentlige kulturlandskaber. Museet har flere steder i kommunen afdækket spor fra tidligere bygninger, anlæg og omgivende arealer, hvor museet desuden deltager i den efterfølgende formidling af disse bevaringsværdier.

Museet foretager jævnligt bygningsarkæologiske undersøgelser i forbindelse med restaurering af fredede og bevaringsværdige bygninger. Museet har foretaget en lang række arkivalske undersøgelser i forbindelse med reetablering og restaurering af bebyggede strukturer i kommunen, herunder Kronborgs fæstningsværker og ved bygningen af det nye Kulturværft. Nogle af disse undersøgelser er også publicerede. Museet har længe arbejdet for at bevare landsbyen Borsholm og samarbejder aktuelt med kommunen om at dokumentere bevaringsværdige elementer i Helsingørs veje og bygninger.

Museet samarbejder med både lokale og nationale foreninger og statslige myndigheder om sikring, pleje og formidling af bevaringsværdier i Helsingør Kommune, eksempelvis ved Gurre Slot og fortidsminder i skovene i kommunen.

Museet har i sin fireårige arbejdsplan ambitioner om i stigende grad at fokusere på bevaringsværdier i det offentlige rum uden for museets vægge.

Det er meget tilfredsstillende

- at museet indgår meget aktivt i samarbejde med relevante myndigheder om at sikre og formidle de faste kulturhistoriske bevaringsværdier inden for ansvarsområdet.

Det er tilfredsstillende

- at museet har ambitioner om i stigende grad at fokusere på bevaringsværdier i det offentlige rum uden for museets vægge.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen

- at museet fortsat udvikler sin rolle som aktør i den kommunale planlægning og udvikling.
- at museet integrerer arbejdet med den fysiske planlægning i museets kommende strategier for forskning og formidling.

Museets ledelse

Museets bestyrelse er Kulturudvalget i Helsingør Kommune, som består af én kvinde og fire mænd. Kulturudvalget er sammensat af politikere, der er valgt til byrådet og dermed ikke er udpeget på baggrund af særlige professionelle kompetencer i relation til museets virksomhed.

Kulturministeriet har i december 2010 udsendt "Anbefalinger for god ledelse af selvejende kulturinstitutioner". Anbefalingerne kan også anvendes af kommunalt ejede kulturinstitutioner.

Baggrunden for anbefalingerne er stigende krav til ledelsen af kulturinstitutionerne. Anbefalingerne skal styrke bestyrelser og direktioner i forhold til at løfte de ledelsesmæssige opgaver og det ansvar, loven og bekendtgørelsen pålægger dem, samt understøtte, at tilskudsmodtagere løser offentligt finansierede opgaver professionelt, kompetent og effektivt.

Kulturministeriets mål med anbefalingerne er, at kulturinstitutionernes ledelse sætter sig ind i anbefalingerne og tager dem i anvendelse med de nødvendige tilpasninger til institutionens forhold.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- at bestyrelsen for Helsingør Kommunes Museum, Kulturudvalget, følger Kulturministeriets anbefalinger om god ledelse
- at museets bestyrelse vurderer sin sammensætning og overvejer, hvilke kompetencer den skal have til rådighed for bedst muligt at kunne udføre sine opgaver, herunder overveje om det ville være hensigtsmæssigt at supplere bestyrelsen med yderligere kompetencer, som kan være museet til gavn.
- at bestyrelsen overvejer mulighederne for at oprette en selvstændig bestyrelse for museet, hvor kommunen er repræsenteret sammen med eksterne kompetencer til størst mulig gavn for museets fortsatte udvikling.

Kvalitetsvurderingsforløbet på Helsingør Kommunes Museer

Kvalitetsvurderingsbesøget fandt sted den 6. juni 2011.

Tilstede var:

Fra museet og Helsingør Kommune:

Museumsinspektør Anne Majken Snerup Rud, formand for Kulturudvalget Malene Carmel og
kulturchef Jørgen Sprogøe Petersen.

Fra Kulturarvsstyrelsen:

Souschef Kathrine Lehmann, specialkonsulent Eske Wohlfahrt, museums konsulent Jakob Hansen.

I forbindelse med besøget blev følgende lokaliteter besigtiget: Bymuseet, Skibsklarerergården,
Værftsmuseet, Flynderupgårdmuseet, magasinerne på Flynderupgård og Hellebæk Avlsgård.

Bilag 1: Forskningsevaluering

Vurderingen er foretaget af museumsinspektør, ph.d. Morten Pedersen, Nordjyllands Historiske Museum og museumsinspektør, seniorforsker, ph.d. Mikkel Venborg Pedersen, Nationalmuseet.

Til vurderingen er indleveret følgende:

1. Madsen, Lars Bjørn: Øresunds Toldkammer i Helsingør. In: ikke angivet.
2. Uden forfatter: En arkivalisk og bygningsarkæologisk undersøgelse af taget på Marienlyst, foretaget af Helsingør Kommunes Museer, maj-juli 2009, siderne 1-32.
3. Hvass, Lone: Dominikanernes kloster i Helsingør. In Helsingør Kommunes Museer. Årbog 2009, side 51-74.
4. Hvass, Lone & Torben Bill-Jessen: Christian 4. som kanonstøber. Kongens Værksteder ved Kronborg – Gethuset, Hammermøllen og Kobbermøllen. In primatur.

Titlerne, der ønskes vurderet, samt oplysninger om forfatterens tilhørsforhold til museet er præciseret i forhold til den fremsendte litteraturliste efter en opklarende henvendelse til Kulturarvsstyrelsen 24. maj 2011 og Styrelsens svar pr. mail s.d.

Karakteristik

Publikationerne består af en artikel i en antologi (1), en rapport fra en bygningsarkæologisk undersøgelse (2), en artikel i en årbog (3) og et manuskript, angivet til udgivelse juni 2011 (4). Alle fire er på dansk. I det følgende behandles hvert nummer for sig.

Vedrørende (1) er der tale om en artikel i en antologi, hvis titel ikke anføres. Artiklen dækker tidsperioden fra 1429, hvor Øresundstolden indføres, til 1859, hvor den afskaffes, og der fokuseres på viden om de forskellige bygninger, der har huset toldkammeret i Helsingør. Hovedvægten er dog på tiden fra 1562-63, hvor den første toldbod opføres. Artiklen følger kronologisk toldstederne og trækker tråde til Øresundstoldens udvikling. Arbejdet er annoteret, velillustreret og fremtræder som solid forskningsbaseret formidling. Der er tale om et veldokumenteret arbejde, hvor der er mere vægt på den fremadskridende fremstilling end på en analytisk tilgang, redegørelse for teori, metode, kilder mv. Publikationen er indenfor museets ansvarsområde. Da den bibliografiske sammenhæng mangler – og formentlig derfor også en eksplicit indkredsning af artiklens emne – kan publikationen ikke vurderes nærmere.

Vedrørende (2) er der tale om en rapport over en bygningsarkæologisk undersøgelse. Om end sådanne undersøgelser frembringer megen nyttig viden i form af data og korrektioner til andre kildeformer, fremtræder (2) uformidlet som netop rapport. Der er ikke tvivl om, der er solid faglig viden bag rapporten, der dog ikke er indleveret i sin helhed, og som umiddelbart fremtræder upubliceret. Grundet karakteren kan publikationen ikke underkastes en egentlig forskningsvurdering i henhold til Kulturministeriets almene forskningsbegreb, der følger standardpraksis i forhold til international forskningsvurdering.

Vedrørende (3) er der tale om en artikel i museets årbog 2009. Målgruppen er det brede publikum. Lone Hvass artikel om Dominikanernes kloster i Helsingør er imidlertid en velfortalt beretning om klosteret, der både angiver kilder og placerer sig i en bredere kontekst. Artiklen forholder sig samtidig til flere problemstillinger, både almene og omkring detailforhold i klostrets historie og fysiske udvikling. Der er vægt på fremstilling frem for metodiske, teoretiske eller lignende perspektiver, hvilket er naturligt i en årbog.

Vedrørende (4) er der tale om et større manuskript (291 ms) til en kommende publikation om de kongelige våbenværksteder ved Kronborg, særligt med henblik på tiden under kong Christian IV. Publikationen, der er forfattet i samarbejde mellem en af museets medarbejdere, Lone Hvass, og en volontør ved museet, Torben Bill-Jessen, angives i vedlagt bestillingsseddel at udkomme juni 2011, og medtages derfor i denne vurdering. Bogen er en fuldt annoteret historisk fremstilling af emnet, som vidner om solid forskning, der involverer adskillige discipliner, arkiver, litteratur m.v. Bogen fremtræder skrevet med størst henblik på det brede publikum og beskæftiger sig som sådan ikke egentlig med teori eller metode eller placerer sig i en forskningsmæssig sammenhæng, men har dog en væsentlig grad af empirisk kontekstualisering af emnet. Emnet falder indenfor museets ansvarsområde.

Konklusion og anbefaling

Den kun delvist medsendte bygningsrapport (2) kan ikke inddrages i denne vurdering, ligesom artiklen i antologien (1) på grund af den manglende bibliografiske oplysning heller ikke vurderes nærmere, selvom det tydeligvis er forskning, der fremlægges. Artiklen (3) og manuskriptet (4) kan derimod betegnes som forskning ud fra det almene forskningsbegreb.

Vi vurderer, at der er tale om en emnemæssig smal og overraskende lille forskningsproduktion, der endda for væsentlige deles vedkommende er forfattet af en volontør ved museet. Om end de fremsendte bidrag behandler emner, som pænt falder indenfor ansvarsområdet, er der absolut vægt på den ældre del af perioden, ligesom hele emner, som museet i øvrigt beskæftiger sig med, ikke er repræsenteret, eksempelvis landkulturen ved Flynderupgaard eller den nyere industrihistorie koncentreret omkring byens skibsværft. Vi anbefaler derfor, at museet udarbejder strategier, der på bedre vis vil kunne sikre en fremtidig bredere orienteret forskningsbaseret skriftlig formidling, forankret i museets medarbejderstab.

Artiklen (3) og den kommende publikation (4) bærer præg af en grundig forskningsindsats, dog primært i form af redelig og nøgtern gennemgang af kilder, udgravningsdata og litteratur snarere end en egentlig analytisk tilgang til emnerne. Uanset der er tale om forskellige publikationsformer (artikel, monografi), forløses forskningen på den måde i en almen historisk, fremadskridende fremstilling rettet mod det brede publikum. Der savnes således publikationer rettet mod et forskningspublikum og dermed den faglige verden, som både sikrer fortsat teoretisk-metodisk niveau og en tematisk kontekst for arbejderne. På den baggrund, og i lyset af det store og grundige arbejde, som tydeligvis ligger bag de få færdiggjorte arbejder, anbefaler vi, at resultaterne af forskningen, særligt enkelte aspekter af monografien (4), tages videre og i én eller flere artikler søges publiceret i et egentligt (dansk) forskningstidsskrift med fagfællebedømmelse, således museets forskningsindsats både vil kunne udnyttes i formidlingen og til egentlig forskning, der kan hæve museets virksomhed på dette område fremover. Ingen af arbejderne vurderes i deres nuværende form egnede til publikation internationalt.